

E-CONOM

Online tudományos folyóirat | Online Scientific Journal

Főszerkesztő | Editor-in-Chief
SZÓKA KÁROLY

Kiadja | Publisher
Soproni Egyetem Kiadó |
University of Sopron Press

A szerkesztőség címe | Address
9400 Sopron, Erzsébet u. 9., Hungary
e-conom@uni-sopron.hu

A kiadó címe | Publisher's Address
9400 Sopron, Bajcsy-Zs. u. 4., Hungary

Szerkesztőbizottság | Editorial Board
CZEGLÉDY Tamás
HOSCHEK Mónika
KOLOSZÁR László
TÓTH Balázs István

Tanácsadó Testület | Advisory Board
BÁGER Gusztáv
BLAHÓ András
FARKAS Péter
GILÁNYI Zsolt
KOVÁCS Árpád
LIGETI Zsombor
POGÁTSA Zoltán
SZÉKELY Csaba

Technikai szerkesztő | Technical Editor
TAKÁCS Eszter

A szerkesztőség munkatársa | Editorial Assistant
IONESCU Astrid

ISSN 2063-644X

MATTIASSICH-SZOKOLI ENIKŐ¹ – MÁTÉ ÉVA²**Recenzió: Pénzügyi intézményrendszer Magyarországon 2019**

[Kovács Tamás – Szóka Károly – Varga József (szerkesztők) (2019):
Pénzügyi intézményrendszer Magyarországon 2019. Soproni Egyetem Kiadó, Sopron.
ISBN 978-963-334-336-4, DOI: 10.35511/978-963-334-336-4]

Minden bizonnyal kevés olyan ember létezhet a Földön, akinek ne kellett volna pénzügyekkel foglalkoznia akár a hétköznapok, akár élete jelentősebb eseményei során. Manapság a nyugati kultúrában bankkártya nélkül szinte már lehetetlen létezni, egyre több esetben állnak át a készpénzmentes fizetésre, de sokan szorulnak hitel felvételére, lízingelnek, élnek a nyugdíjpénztárak adta lehetőségekkel, kötnek biztosítást házukra, járművükre vagy egy-egy utazásra, hogy csak pár alapvető példát említsek. A Soproni Egyetem Kiadó gondozásában három éve napvilágot látott, dr. Kovács Tamás, dr. Szóka Károly és dr. Varga József által szerkesztett könyvet, ha egészében – terjedelme és egyes fejezetek szakmaisága miatt – nem is ajánlanám laikusok számára, bizonyos részeiben mégis hasznos információkra, ismeretekre lelhet az is, akitől távol áll a monetáris világ.

Lényeges kiemelni, hogy a kiadvány 2019-es, így az akkori pénzügyi viszonyokat tükrözi, az amúgy is rendkívül gyorsan változó ágazatot pedig azóta egy világválság is sújtotta, mindezek mellett azonban naprakész információ szerzésére alkalmas a könyv. Megismerhetjük benne a legfontosabb pénzügyi fogalmakat, a bankrendszer, a hitelezés, a tőkepiac, vagy a biztosítások alapvető ismérveit, kialakulását, történetét, felépítését, jellemzőit.

A bő 500 oldalas olvasmányt fejezetenként más-más, összesen húsz szerző jegyzi, így nem meglepő, hogy stílusuk némileg eltér, van, akinek írása komolyabb szakmai jártasságot igényel, míg egyes fejezetek avatatlan szemlélők számára is könnyen befogadhatóak. Bizonyos témaköröknél számos ábrát, táblázatot láthatunk, máshol ez a fajta megjelenítés nem jellemző. Alapvetően öt nagy részre – plusz a szerzők bemutatására – oszlik a kötet. Az egyes részek különböző témakörökre reflektálnak, hosszuk eltérő; az első, a hazai bankrendszer működését bemutató etap közel a felét kiteszi a könyvnek a maga 9 fejezetével, míg a többi rész legfeljebb három fejezetből áll.

I. rész: A hazai bankrendszer működése***1. Új irány a monetáris politikában Magyarországon – A modern jegybanki eszközök és intézkedések gyakorlatorientált rendszerezése (Tóth Gergely)***

A könyv első fejezetét Tóth Gergely jegyzi, aki már az elején tisztázza a legfontosabb definíciókat, vázolja a bankrendszer felépítését, mely a gazdaságpolitika kiemelkedő részét képezi, s amiért a jegybank felel. Megismerhetjük a monetáris politika főbb elemeit, politikai eszköztárát, vagy a kamat- és árfolyampolitika lényegét. Az okleveles közgazdász leírja, hogy milyen folyamattal befolyásolja a monetáris politika a kibocsátást és az inflációt, bemutatja az egyes pénzügyi csatornák jellemzőit, segít megkülönböztetni őket.

A szerző kitér a nem banki szereplőkre, például az értékpapírpiacra is, és részletezi, hogy milyen hagyományos, illetve milyen nemkonvencionális eszközök állnak rendelkezésre, taglalja ezek jellemzőit, segít megérteni az eszközök közti különbségeket, illetve hogy melyikhez mikor szoktak fordulni.

¹ Mattiassich-Szokoli Enikő főkönyvelő, Gala Hungary Kft. (mattiassich-szokoli.eniko@gmail.com)

² Máté Éva művelődésszervező (photographic.evy@gmail.com)

A jegybanki eszköztár

Először a devizatartalékokra tér ki ez az alfejezet, a fogalom definiálása után bemutatja, hogy annak milyen feltételei és céljai vannak. Megismerhetjük, hogy milyen eltérések lehetnek fejlett, feltörekvő és a legfejlettebb országok devizatartalékai között. „Egy ország hitelminősítését is befolyásolhatja a devizatartalék mértéke, így szerepe fontos a hitelminősítő intézmények számára is” – írja a szerző, majd taglalja, hogy mi a különbség az optimális és a megfelelő szint között, ahogy azt is, hogy meghatározásakor milyen mutatókat – külön kitérve a Guidotti-mutatóra – vesznek figyelembe.

A pénzforgalom, illetve pénzügyi infrastruktúra, mint alapvető fogalmak ismertetése után a szerző kiemeli és taglalja, hogy miért fontos a megfelelő infrastruktúra a pénzügyi stabilitáshoz, hogyan hat ki például a gazdaság versenyképességére, növekedésére is. Szó esik az infrastruktúrák felügyeletéről, és annak módszereiről, az alkalmazott felügyeleti, szabályozási, felvigyázási modellekről, mindemellett pedig a kockázatokról is. A szerző felhívja a figyelmet a helyes kockázatkezelési protokoll jelentőségére, valamint megismerhetjük a végső hitelezői szerep sajátosságait, és az ehhez elvárt követelményeket is. Megtudhatjuk, hogy mi indokolhatja, és milyen célok vezethetnek a likviditási segítségnyújtáshoz.

A Magyar Nemzeti Bank

Mielőtt betekintést nyerhetnénk a Magyar Nemzeti Bank (MNB) működésébe, főbb feladataiba, szerveibe, egy rövid fejezet bemutatja az intézmény, valamint a magyar jegybankok történetét egészen a 19. század elejétől az önálló magyar jegybank 1924-es létrejöttén keresztül – kitérve többek közt a pengő pénzromlására, majd a forint 1946-os bevezetésére –, a pénzügyi válság hatásain, a bankrendszer egy-, majd újra kétszintűvé alakításán át az MNB-ről szóló törvényekig. Megismerkedhetünk a jegybank alapvető feladataival, felügyeleti szerepével, tudományos műhelyként való funkcionálásával.

A szerző külön fejezetet szentel az MNB szerveinek, bemutatva azok felépítését, feladat- és hatáskörét, valamint a közöttük levő összefüggéseket. A következő fejezetben tárgyalja a 2008-as pénzügyi válság hatásaira keletkezett innovációkat, monetáris politikai reformokat, s hogy ezek miben segítettek elő a monetáris politika eredményeit. Ezen időszak kamatpolitikáját is megismerhetjük, melyhez több ábra segítségével is útmutatót kaphatunk.

Tóth Gergely kitér arra is, hogy miért volt szükség a mikro- és makroszintű szabályozási és felügyeleti tevékenység integrációjára, és ismerteti a jegybanki felügyeleti stratégiai célokat is.

A jegybanki hitelösztönző, illetve önfinanszírozási programokra – ezen belül a devizahitelek forintosításának folyamatára – is bemutatja a szakember, hogy hogyan lehet megszerezni ezen programokat számszerű betekintést nyújtva azok eredményeibe, statisztikai adataiba ábrák, grafikonok felhasználásával. Megismerhetünk alternatív finanszírozási lehetőségeket is, ahogy azt is, hogy miért van speciális szerepe az aranytartalékoknak.

2. A belföldi fizetési forgalom (Varga József)

A Szerző a fejezet elején meghatározza a fizetési fogalom és a belföldi fizetési fogalom definícióját, működését, kereteit, majd rátér a fizetési számla típusaira; ír a pénzforgalmi számla, a folyószámla, a fedezeti számla, a betétszámla és az értékpapír letéti számla fő jellemzőiről, és a pénzforgalmi kapcsolatok technikai alapját biztosító 16 vagy 24 karakteres pénzforgalmi jelzőszámok eredetével és jelentésével is megismerkedhetünk.

Napjainkra egyértelműen a készpénzmentes fizetések kerültek előtérbe, a fejezet pedig kitér az ezt elősegítő, 2017-ben megjelent Pénzügyi Tudatosság Fejlesztési Stratégiára is, valamint a készpénzes és a készpénzmentes fizetés előnyeit és hátrányait is sorra veszi.

Az egyetemi docens taglalja a különböző fizetési formákat is. Bemutatja az átutalásokkal kapcsolatos alapvető tudnivalókat, és a beszédési megbízás formáit is. Ismerteti, hogy milyen

előnyökkel jár a bank-, illetve hitelkártyák használata, de megkülönbözteti a kártyákat tranzakciós terhelés, valamint technikai szempontból is, ez utóbbi során részletezve az olyan újabb technikákat, mint például a biometrikus, vagy a hibrid kártyák.

Olvashatunk a készpénzfizetésre szóló csekk kibocsátásáról és beváltásáról, a készpénzbefizetés fizetési számláról, a kifizetési utalványokról, vagy a fizetési számla nélküli fizetésről (készpénzáttulás), valamint a csekkekkel kapcsolatos alapvető ismeretekről is.

3. Bankok működése a Hitelintézeti törvény alapján (Kovács Róbert)

A fejezet elején egy 2018. végi helyzetkép alapján ismerhetjük meg a magyar hitelintézeti szektor akkori összetételét, majd olvashatunk a szabályozás háttéréről, melynek kapcsán a szerző a 2013. évi CCXXXVII. törvény (Hpt.) szövegéhez és indoklásaihoz is visszanyúl.

Kovács Róbert leírja, hogy miért vált indokolttá az 1996-os törvény után egy új törvény (a 2013-as) létrehozása, majd kitér arra, hogy mennyiben módosult a korábbiakhoz képest a törvény, mire terjed ki a hatálya, hangsúlyosan említve a nemzetközi banktevékenység felügyeletét. Kiemeli a paragrafust, mely meghatározza a személyi és tárgyi kört, amelyekre a törvény rendelkezéseit nem kell alkalmazni. Két típust különböztet meg a törvény annak alapján, hogy a tevékenységet csak pénzügyi intézmények végezhetik-e vagy sem. Előbbibe sorolhatjuk például a pénzügyi lízinget, a hitel és pénzkölcsön nyújtását, a letéti szolgáltatásokat vagy a széf-szolgáltatást is – ezekre a szerző kitér egyenként.

A fejezet során az adjunktus részletezi, hogy milyen intézmények végezhetnek pénzügyi szolgáltatást és ezeknek milyen két formája létezik. Megtudhatjuk, hogy milyen feltételeknek kell megvalósulniuk egy hitelintézet alapításához, ahogy azt is, hogy milyen kritériumok alapján működhetnek, milyen tevékenységeket folytathatnak. A hitelintézetek egyesülésére és szétválására is külön szabályok vonatkoznak, ezekről is ír a szerző, ahogy a kiadott engedély felületes visszavonására is kitér.

4. A banki működés kockázata (Sipiczki Zoltán)

A fejezet a várt vagy nem várt kedvezőtlen hatásokkal foglalkozik a hitelintézetek szempontjából. Rögtön az elején tisztázza a szerző, hogy miért is van kiemelt szerepe a kockázatkezelésnek ebben a szektorban, ahogy taglalja – és táblázattal is bemutatja – a kockázatok három típusát.

A pénzügyi kockázatokon belül Sipiczki Zoltán ismerteti, hogy a kintlevőségek alapján milyen öt csoportra oszthatók a hitelkockázatok, milyen feladatai vannak a jegybanknak ezzel kapcsolatban, vagy hogy mit von maga után ha nem kezeli jól egy bank a kockázatok ezen típusát. Ír a 2008-as válság hatásáról és arról is, hogy hogyan változhat azok köre, akiknek az intézmény hitelt nyújt a magasabb (saját) profit érdekében. Az egyetemi tanársegéd elemzi, hogy miből ered a kamatláb-kockázat, hogy miért kulcsfontosságú a likviditási kockázat, de olyan további tényezőket is sorra vesz, mint például a valutakockázat, vagy a szolvencia rátával kifejezendő tőke megfelelés elégségessége.

A szerző röviden végigmegegy a működési kockázatok főbb csoportjain, hozzáfűzvé, hogy melyik milyen anyagi és egyéb károkkal járhat, és milyen eszközökkel lehet kivédeni ezen kockázatok bekövetkeztét. A szabályozási és környezeti kockázatok is bemutatja, kitérve a gazdasági helyzet jelentős romlása által előidézhető ország- és politikai kockázatokra, vagy a törvényi/rendeleti változások miatt bekövetkező szabályozási kockázatokra, melyekre konkrét példákat is hoz.

5. Jelzálog-hitelintézetek (Fóriánné Horváth Margit)

Ezen fejezet is a témához köthető legfontosabb, alapvető fogalmak tisztázásával kezdődik: bemutatja a jelzálog-hitelintézetek törvényi definícióját, tevékenységét, a kézi zálogjog és a jelzálogjog közti különbséget és az önálló zálogjogot is, gyakorlati példákkal érthetőbbé téve laikusok számára is.

A szerző kitér a jelzálog-hitelezés jogszabályi hátterére, ír az e fajta hitelintézetek kettős tevékenységéről és intézményi formájáról, bepillantást nyerhetünk abba, hogy mely törvényeket alkalmazzák a jelzálog-hitelintézetek alapítására, működésére, és felügyeletére, részletezi tevékenységi köreit, valamint kitér a törvény módosítására is.

Megismerhetjük a szakkönyv e részéből, hogy milyen tartalmi elemeket kell magába foglalnia egy jelzáloglevélnek, szóba kerül a piaci összehasonlító adatok elemzése, a hozamszámításon alapuló és a költségalapú értékelés, mint a hitelbiztosítéki érték megállapításának alapjául szolgáló forgalmi érték lehetséges meghatározási módszerei. Megtudhatjuk, hogy átalakítása vagy felszámolása esetén mi történik az intézet jogaival és kötelezettségeivel, ahogy a fejezet kitér arra is, hogy ki kaphat vagyonellenőri megbízatást, és nekik milyen szerepük és feladataik vannak az intézetek működésében.

A 20/2015. (VI. 29.) MNB rendelet vezette be a jelzáloghitel-finanszírozás megfelelési mutatót (JMM). A szerző ismerteti a rendelet megalkotásának előzményeit, valamint választ ad arra is, hogy miért volt célszerű bevezetni a JMM-et. Fóriánné Horváth Margit részletesen bemutatja e mutató számításának módszereit, és hogy mely források vehetők figyelembe a JMM meghatározásakor, ahogy ír a mutató 2018-as, négy területet érintő szigorításáról is.

A mesteroktató kitér a jelzáloglevél jellemzőire is, így például megtudhatjuk, hogy miben különbözik az állampapíroktól, vagy az egyéb kötvényektől. Szól a négy európai szabályozási módszerről, valamint összehasonlítja azokat az amerikai modellel, de említést tesz a bekezdés az amerikai piac működésének máig meghatározó intézményeiről is.

A fejezet bemutatja a magyar jelzáloghitelezés történetét a kezdetektől a hatályos törvény 1997-es megjelenéséig. Kitér többek közt az ösiség törvényére és annak elavulására, a Magyar Földhitelintézet létrejöttére, a világháborúk hatásaira, a kétszintű bankrendszer kialakulására és a Földhitelintézet Alapítvány létrejöttére is.

A fejezet a magyar jelzálog-hitelezés intézményeinek bemutatásával zárul, és sorra veszi a könyv készültékor működő magyar jelzálog-hitelintézeteket, fennállásuk legfontosabb mérőföldköveit, és áttekinti főbb tevékenységüket.

6. Lakástakarékpénztárak (Szóka Károly)

Szóka Károly a magyarországi lakáspiac bemutatásával vezeti be az olvasókat a lakástakarékpénztárak világába. Vázolja, hogy a mindenkori kormányzatot milyen viszony fűzi eme területhez, az 1960-as években kialakult lakáshiánytól a rendszerváltás, majd a gazdasági válság utáni lakáshelyzetig hazánkban. Foglalkozik a szerző lakásállomány éves megújulási rátájával, a kamattámogatásokkal, a devizaalapú lakáshitelekkel, valamint azok kivezetésével is.

Megismerhetjük a fejezet során a három fő európai lakástakarékpénztár modellt, egy elméleti példán keresztül pedig a laikusok is számára is egyértelművé teszi az egyetemi docens, hogy mit jelent egy zárt rendszer fogalma.

A hazai viszonylatok bemutatása során tisztázza a szerző például, hogy kik használhatják a „lakástakarékpénztár” elnevezést, hogy milyen cél mentén alakult ki ez a sajátos önfinanszírozó rendszer, vagy hogy miben hasonlít a német mintához. Bemutatja, hogy a könyv írásakor milyen betétállománnyal rendelkeztek a magyar pénztárak, illetve hogy a lakosság hány százalékanak volt takarékpénztári szerződése.

Szóka Károly ismerteti, hogy hogyan és ki lehet lakástakarékpénztári ügyfél, milyen elemeket kell, hogy tartalmazzon a velük megkötött szerződés, az üzletszabályzat, milyen esetben

van mód szüneteltetésre, vagy hogy mikor utalják ki az ügyfeleknek a hitelt. Szó esik a kölcsönigények sorrendjének megállapításáról, melyen belül a szerző tisztázza például a célérték-szám fogalmát, és szól az áthidaló hitelről is.

Megismerhetjük a lakástakarékpénztárak működésének alapfeltételeit, valamint a forma sajátosságait. A szerző bemutatja a biztonságos működéshez szükséges elvárásokat, az érvényben levő szerződések vagy az értékpapírok állományának lehetséges mértékeit/összegeit, valamint az egyéni és a kollektív teljesítménymutatók számítását.

Megtudhatjuk a lakástakarékpénztárak működésének alapfeltételeit is, valamint ismerteti a szerző a forma sajátosságait, a biztonságos működéshez szükséges elvárásokat, az érvényben levő szerződések vagy az értékpapírok állományának lehetséges mértékeit/összegeit, valamint képletek segítségével bemutatja az egyéni és a kollektív teljesítménymutatók számítását.

7. A szövetkezeti hitelintézetek Magyarországon (Moizs Attila)

A fejezet bemutatja a hitelintézetek ezen sajátos megjelenési formáját, amit a szerző a szövetkezés, mint fogalom ismertetésével magyaráz meg és kiemeli a hasonlóan fontos tőkeegyesítést is. Kitér azokra az alapelvekre és értékekre, melyek nyomán ezek az évszázadok óta életképes szervezetek működnek, és kitér arra is, hogy milyen eszközökkel lehet biztosítani a továbbiakban működésüket. Kifejti, hogy miből fakadnak sajátosságok – helyi szinten és kontinensszerte is elérhető – szolgáltatásaik, melyek első sorban nem a piaci, hanem saját, lokális érdekeire reflektálnak.

Az intézményi forma általános bemutatása után a szerző áttér a szövetkezeti hitelintézetek hazai történetére, mely egészen az 1850-es évekig nyúlik vissza. Az első, erdélyi intézmények után a Takarékszövetkezetek megalakulásáig sorra veszi a legfontosabb mérföldköveket. Bemutatja, hogy milyen új kihívásokat hozott a rendszerváltozás, a kétszintű bankrendszer újrászervezése és az 1991-es törvény, és hogy hogyan jött létre a Takarékbank és az Országos Takarékszövetkezeti Szövetség. Bemutatja az Integrációs törvény hatálybalépését megelőző, majd az azt követő időszak jellemzőit, intézményeit.

Moizs Attila görcső alá veszi a szövetkezeti hitelintézetek 2018 végi helyzetét is, melynek során elemzi a SZHI törvényben megfogalmazott jogalkotói célokat és azok állapotát, a felmerülő problémákat. Szóba kerül a kockázatkezelés javítása, az infrastruktúra biztosítása, az intézményvédelem, vagy a működési szabályzatok egyszerűsítése is.

Végül a szövetkezeti intézetek jövőjére, és a várható megszűnésére, az integrált, univerzális hitelintézetek létrehozására is kitér az adjunktus, taglálva ezek kockázatait, kihívásait, kritikus elemeit, saját meglátásai – és kételyei – révén.

A szövetkezeti formából adódóan a szabályozás elég sajátos. Formájából adódik, hogy eltérés van a többi hitelintézethez képest. Ebbe a kategóriába tartoznak a hitelszövetkezetek és takarékszövetkezetek is. Magyarországon jelenleg 12 regionális szövetkezeti hitelintézet működik. 2018-ban több takarékszövetkezet is egyesült.

A Szövetkezeti Hitelintézetek Integrációs Szervezete (SZHISZ) szerint a folyamat során 50 takarékszövetkezet egyesüléséből 12 működő pénzügyintézet jött létre. A fúzióknak köszönhetően versenyképesebbé váltak a takarékok.

8. Egyéb banki műveletek és szereplők (Baranyi Aranka)

Ennek a fejezetnek már az elején bemutatja a szerző, hogy miről is olvashatunk a következő oldalakon. „*A könyv jelen fejezetében az egyéb pénzügyi, banki szolgáltatás vonatkozásában a lízing, a faktorálás és a forfetírozás sajátosságaival ismerkedünk meg.*” – írja, majd egyértelművé teszi a pénzügyi szolgáltatások definícióját, kritériumait és típusait is, valamint a későbbiekben taglalt szolgáltatások fajtáit, egy ábra segítségével pedig a 2015–2018-as időszak hazai pénzügyi vállalkozásainak számát és mérlegfőösszegét tekinthetjük át.

Rövid, egészen a sumérok koráig és Hammurapi törvényéig visszavezetett történeti áttekintés után Baranyi Aranka rátér a hazai viszonylatokra, az 1997-es, majd a 2013-as vonatkozó törvényekre, a lízing definíciójára, szereplőire, a lízingbevevő vállalásaira.

A fejezet pontosan meghatározza, hogy a törvény mit minősít pénzügyi lízingnek, és milyen feltételek társulnak létrejöttéhez. Kitér a hasznos és a gazdasági élettartam fogalmára, melyeket egy gyakorlati példán keresztül is szemléltet az olvasókkal. A szerző ebben a részben többször is hivatkozik az IAS 17 nemzetközi standardra, ír a lízingek biztosítékáról, a maradványértékekről, valamint a lízingbeadó és a lízingbevevő kötelezettségeiről.

A szerző összehasonlítja a lízingek két nagy csoportját, a pénzügyi – ezen belül is a nyílt és a zárt végű – és az operatív lízinget, de röviden kitér az egyéb fajtákra is, mint például a szervizlízing, vagy a közvetlen/közvetett lízing, fel nem mondható lízing.

Az egyetemi docens felsorolja a legjellemzőbb lízingeszközöket, majd bemutatja a 2018-as hazai állapotokat – ábrákkal is szemléltetve –, amikor is az ingatlanlízing még mindig elhanyagolható mértékű volt, az új autók magánszemélyek által való lízingelése azonban egyértelműen növekvő tendenciát mutatott. A fejezet kitér a költségek számítására és olyan konstrukcióra is, mellyel csökkenteni lehet a költségeket. Baranyi Aranka sorra veszi a lízing és a hitel közti főbb különbségeket is, mielőtt rátérne következő nagy témájára, a faktorálásra.

A szerző itt is a fogalmak tisztázásával nyit, majd megismerhetjük, hogy a faktornak milyen kötelességei vannak, milyen esetben mondhatja fel a szerződést, és kitér a szerző arra az esetre is, ha ez utóbbi megtörténik.

A fejezet végén arról olvashatunk, hogy mikor és hogyan lehetséges, hogy a faktor a kockázatot csak részben vállalja, vagy, hogy mi a jellemzője a visszkereset nélküli faktorálásnak, miközben felsorolja és röviden jellemzi a faktoring különféle fajtáit. Ismerteti magának a tranzakciónak a folyamatát, bemutatja a forfetírozás jellemzőit, ahogy az exportból származó, bank által garantált követelések visszkereset nélküli megvásárlásának főbb tulajdonságait is. Végül, főként ábrák és táblázatok segítségével mutatja be a 2018-as hazai faktoring helyzetet többek közt cégekre, ágazatokra bontva.

9. A bankszektor számviteli sajátosságai (Gulyás Éva)

A könyv készültekor, 2018-ban komoly változások léptek életbe a hitelintézetek világában, így Gulyás Éva már a fejezet elején felhívja a figyelmet arra, hogy főként az újdonságok mentén nyújt majd tájékoztatást a számviteli sajátosságok területén. Kezdetben foglalkozik a Számviteli törvény (Sztv.), a 2013. évi CCXXXVII. törvény, valamint a 2018-ban hatályba lépett új standard, az IFRS 9 közötti összefüggésekkel, együttes alkalmazásukkal, illetve hogy melyik törvényhez milyen szabályozások járulnak.

Megismerhetjük a 250/2000. kormányrendelet sajátosságait, hatályát, azt, hogy mely előírások használhatók az IFRS-ek esetén is, illetve hogy miben tér el a rendelet az Sztv.-hez képest. Az egyetemi adjunktus példák segítségével mutat be olyan mérlegen kívüli eszközöket és kötelezettségeket, mint a függő követelések vagy a biztos jövőbeni követelések és kötelezettségek, majd táblázatban ábrázolva ismerteti a cash flow-kimutatás négy formáját.

A szerző beszél arról, hogy mely esetekben nem lehetséges már a kamatot realizálni, a kormányrendelet mely paragrafusa köthető ehhez, valamint külön kitér az értékvesztések összegének megadására, az MNB vonatkozó rendeleteire, és taglalja, hogy milyen előírások vonatkoznak a könyvvezetésre.

A fejezet következő része áttekinti a mérleg felépítését, hogy minek kell benne szerepelnie, mi alapján állítható fel a kimutatáson belüli sorrend, vagy, hogy a magyar szabályoktól miben tér el az IFRS standard. Szól a mérlegen kívüli tételek nyilvántartásáról, és az olyan önálló számszaki részekről, mint a Cash-flow (CF) és Saját tőke-változás (SOCIE) kimutatás. A témához függelék is tartozik a könyvben, ami az azonos jelentéssel használt kifejezéseket,

rövidítéseket, a mérlegsémát, az eredménykimutatás felépítését, és egy lehetséges IFRS szerinti bankmérleget mutat be.

Az IAS 32 alapján megismerhetjük a pénzügyi instrumentumok definícióját, megtudhatjuk, hogy az mely esetekben keletkezhet, és mikor jön létre pénzügyi kötelezettség, valamint, hogy miért lehet szükségszerű az összetett pénzügyi instrumentumok szétválasztása. A szerző kitér arra is, hogy a hitelkeret nyújtása és a garancia vállalása mikor tartozik az IFRS 9 standard hatálya alá, valamint górcső alá veszi a három lehetséges értékelési szabályt.

A szerző egy táblázat segítségével is bemutat egy példát az amortizált bekerülési értékre, leírja, hogy mikor lehet szükség az értékvesztés elszámolására, és a többi közt taglalja azt is, hogy a hitelkockázat növekedésének megítélésakor mit vesz figyelembe a hitelintézet.

Az IFRS 13 standard alapján értelmezi Gulyás Éva a valós érték fogalmát, majd megtudhatjuk, hogy a piaci ár mikor kezelhető valós értékként, és mi alapján határozható meg, ahogy azt is, hogy mikor beszélhetünk aktív piacról.

A pénzügyi instrumentumok besorolására vonatkozó előírások logikáját táblázat segítségével ismerteti a szerző, aki kitér az instrumentumok típusaira, valamint az SPPI tesztre, az ezt követő üzleti modell meghatározására, de olvashatunk arról is, hogy a gazdálkodóknak a fedezeti ügyletekkel milyen céljaik lehetnek, milyen fedezeti feltételeket ismerünk, vagy, hogy mi az elszámolás fő kritériuma.

Végül a fejezet kitér a magyar sajátosságok következményeire. Beszél a közzétételi kötelezettségek céljáról, általános követelményeiről, az eredménykimutatáshoz szükséges dokumentációkról, kitérve a kockázatok feltüntetésére is.

Gulyás Éva egy függelékkel zárja sorait, mely a fentebb tárgyalt témák megértéséhez nyújt segítséget.

II. rész: A tőkepiac működése (Végh Richárd, Szarka Gábor)

A fejezetet jegyző két szerző bevezetesként tisztázza a tőkepiac gazdaságban betöltött szerepét, szereplőit, működését a megtakarítások szempontjából. Leírja az elsődleges és a másodlagos piac közti különbségeket, valamint a kettő működésében rejlő összefüggéseket. Szól a tőzsdével kapcsolatos alapvető ismeretekről, és a három fő tevékenységéről, melyekkel a gazdaság növekedését és a pénzügyi stabilitást segítik a tőzsdék.

A könyv e sorai elsőként a finanszírozást veszik górcső alá, itt a könyv korábbi részeihez képest jelentősen nő az ábrák, táblázatok szerepe, melyek által bemutatják a szerzők az Európán belüli és kívüli piacok közti különbségeket. Táblázat szemlélteti a visegrádi országok Európai Unióban belüli makrogazdasági helyzetét, de láthatunk összehasonlítást a V4 országok tőkepiacairól is. Megismerhetjük, hogy a diverzifikált pénzügyi rendszer kiépítése miért fontos, vagy, hogy milyen kapcsolat van az OECD és a G20-országok pénzügyi fejlettsége és a gazdasági növekedés között, de rávilágít a tőzsdei kapitalizáció és az innovációs képesség közötti összefüggésekre is.

Kereskedés és árképzés cím alatt taglalják, hogy milyen lehetőségeket nyújt az elsődleges piac, miben segíti a vállalatokat a növekedésben, vagy, hogy a másodlagos piacok miként teremtenek bizalmat és biztonságot. A fejezet kitér a kockázatkezelésre is, és kifejti, hogy a tőzsdék a nyílt és átlátható platformjuk által hogyan járulnak ehhez maguk is hozzá. Szól a kereskedhető eszközök négy fő osztályáról, ezek árképzéséről, a felelős társaságirányítási irányelvekről, majd a leírtak alapján a szerzők összefoglalják a tőzsdék nemzetgazdaságban betöltött szerepét.

A fejezet egy történeti áttekintéssel folytatódik, melyben megismerhetjük például, hogy a klasszikus értelemben vett tőzsdék létrejötté az 1500-as évekre tehető ugyan, gyökerei azonban már egészen az 1100-as évekig nyúlnak vissza. Az általános, nemzetközi idővonal után a szerzők rátérnek a hazai tőzsde 1864-es megalakulására, az árfolyamok későbbi esésére, majd

a tőzsde 1948-as feloszlására és az 1990-ben megnyílt Budapesti Értéktőzsdére, annak állami, privatizációs szerepére a rendszerváltás után.

A következő részben ismét az ábráké lesz a főszerep, melyekből a 2018-2019-es, azaz a könyv készültekor aktuális állapotokat ismerhetjük meg. Láthatjuk Magyarország akkori helyzetét közép-európai viszonylatban, megismerhetjük a BÉT tulajdonosi szerkezetét, 2018 legnagyobb forgalmú kibocsátóit és kapitalizációjukat, vagy a BÉT-en forgalmazott termékek kereskedésének négy szekcióját. Láthatjuk, hogy a háztartási vagyonnak mindössze az 1,6 százaléka volt részvényben 2018-ban, ehhez kapcsolódva pedig egy másik ábrán tanulmányozhatjuk a lakosság pénzügyi vagyonának akkori összetételét is.

A fejezet a BÉT öt évre szóló, 2016-2020-as stratégiájának bemutatásával, elemzésével, és köztes eredményeinek taglalásával zárul, valamint részletezi a magyar tőzsde legfontosabb kihívásait.

11. Befektetési alapok (Tatay Tibor)

Tatay Tibor először áttekinti a befektetési alapok történetét az első, 1774-es holland alap indulásától kezdve. A rövid nemzetközi összegzés után hosszabban mutatja be a magyar viszonyokat az első, 1990-es években megjelent alapoktól, 2018 végéig. Ismerteti az 1991. évi LXIII. törvényt a befektetési alapokról, majd ír a 2001-es, 2011-es, majd 2014-es jogszabályi változásokról is.

A következő bekezdésben a szerző taglalja, hogy mióta alkalmazzák a portfólió elméletet széleskörűen, mióta alkalmaznak matematikai eszközöket a kockázatok kezelésére, mérésére, vagy, hogy hogyan viszonyul a kockázatok méréséhez a hozamok eloszlása. A hozam volatilitásának mérésére egy gyakorlati példát hoz és bemutatja egy képlet segítségével, hogy a portfólió várható hozamát és hozamának szórását hogyan számíthatjuk ki, és hogy a portfólió szórása mitől függ, vagy, hogy a hozamingadozás hogyan csökkenthető. Ábrával mutatja be a diverzifikáció és a kockázat kapcsolatát és taglalja annak meghatározását is, hogy a piacon levő részvények milyen arányban szerepeljenek egy optimális portfólióban.

A szerző példákat hoz a befektetési alapok csoportosítására, úgy, mint a zártkörű vagy nyilvános, a lakossági vagy szakmai befektetők részére forgalmazott, vagy a nyíltvégű vagy zártvégű alap. Felfedi ezek főbb jellemzőit és eltéréseit, de kitér a fejezet a futamidő vagy az alap által megszerezhető elsődleges eszközök szerinti megkülönböztetésre, vagy az alternatív befektetési alapokra is. A kategorizálásra tett ajánlások alapján végül két táblázat segítségével ismerteti az egyetemi docens a hagyományos és a speciális felosztását az alapoknak.

A fejezet vége a lehetséges hozamok és kockázatok számításával foglalkozik. Bemutatja az 1996-ban létrehozott MAX indexet, részletezi a befektetőket terhelő költségeket, és az azokat összefoglaló TER mutatót. Megismerhetjük a kockázatok elemzésére szolgáló Sharpe és a Sortino rátákat, valamint a kiszámításukhoz használatos képleteket.

12. Kockázatitőke-alapok (Kovács Tamás)

A Szerző a fejezet elején előre felhívja a figyelmet, hogy egységes, teljes körű definíciója a kockázati tőkének egyelőre nincsen, és a terület szakszavainak írásmódja is változatos. Ezekre hoz példákat, majd ábrával mutatja be a befektetési struktúra szerkezetét, az alapok befektetési típusait, azok jellemzőit pedig egy táblázat segítségével tanulmányozhatja az olvasó.

A jogi szabályozás ismertetésekor kitér az első, sikertelennek bizonyult 1998. évi XXXIV. törvényre és annak elemeire, majd összehasonlítja azt a következő, 2005. évi CLX-XXVI. törvénnyel, aztán az uniós joggal harmonizáló 2014. évi XVI. törvényre (Kbftv.) tér rá. Bemutatja ennek EU-s előzményeit és az uniós által kiadott irányelveket, rendeleteket, azok előírásait, követelményeit.

E rövidebb fejezet végén az egyetemi docens áttekinti a 2015 és 2019 közötti időszakot: egy-egy ábra segítségével mutatja be az alapkezelők számának alakulását hazánkban, valamint

a nettó összértékek növekedését, és megemlíti az ELITE nemzetközi programot, melyhez a Budapesti Értéktőzsde is csatlakozott.

III. rész: Biztosítási szektor

13. A biztosítási piac jellemzői és szereplői (Parádi-Dolgos Anett)

„A veszélyek és kockázatok az ember életének és gazdálkodásának nem kívánt, de legtöbbször elkerülhetetlen tényezői.” – írja a szerző, aki a fejezet elején a biztosításokkal kapcsolatos általános ismérveket taglalja, bemutatja a kereseti és a kínálati oldalt, a kockázatmegosztást, majd sorra veszi funkcióit. Kitér külön a kockázatokra is, melyeknek két meghatározását emeli ki – egy aszimmetrikus és egy szimmetrikus megközelítést. Szól az objektív és szubjektív kockázati tényezőkről, valamint a mindennapos feladatnak bizonyuló kockázatkezelés három fajtájáról is.

Egy újabb bekezdés a magyar biztosítási piac átalakítását tekinti át nagy vonalakban, majd rátér a 2014-es törvényre, bemutatja, hogy az hogyan definiálja magát a biztosító fogalmát, a piac szereplőit, nekik feladatait, felelősségét, valamint a piacra való belépésnek, illetve a piacon való maradásnak a feltételeit.

Megismerhetjük a szereplőket a kínálati és a keresleti oldalról egyaránt. Előbbiek között bemutatásra kerülnek például az olyan szolgáltató szervezetek, mint a részvénytársaságok, a közvetítők, és az olyan szakmai érdek-képviselői szervek, mint a MABISZ. A keresleti oldalon olvashatunk a biztosítási szolgáltatás vevőiről, a vevők érdek-képviselői szervezetéről, valamint a felügyeleti szervekről (pl. MNB).

Ezek után a statisztikákra tér át Parádi-Dolgos Anett, melyek sorát egy 2018-as általános összegzéssel kezdi, amiben az előző évek legfontosabb adatai szerepelnek. Egy újabb táblázat ismereti a top 5 biztosító részesedését a Herfindahl-Hirschman-index szerint, majd a fiókok 2007-2017 közötti díjbevételeit vehetjük sorra. 2018. végi adatok alapján szemlélteti a szerző, hogy milyen eszközökben kamatoztatják, tartalékolják pénzeszközeiket a biztosítók, majd a közvetítői piac kategorizálására, de szól a Magyar Nemzeti Bank 2018-as stratégiai tervéről is, amit szintén táblázat segítségével tesz átláthatóbbá.

A fejezet utolsó része a felügyelettel foglalkozik, az egyetemi docens már az elején tisztázza a két alapvető formáját, a kontinentális (német) és az angolszász típusút, majd bemutatja egy gyors összegzéssel a hazai biztosítási tevékenységek felügyeletének alakulását a 2013-ban hatályba lépett új törvényig, mely a jegybankba integrálta a pénzügyi felügyeleti feladatokat. Táblázatban mutatja be a felügyeleti adatszolgáltatást teljesítő biztosítók számát 2016, 2017 és 2018-ban, de kitér a Pénzügyi Békéltető Testületre és a Szolvencia II. szabályozórendszerre is.

14. Élet- és nem-életbiztosítások (Bartók János)

A fejezet elején a szerző megkülönbözteti az ember életében felmerülő kétféle kockázatot: a spekulatív kockázatot, valamint a tiszta kockázatot, mely utóbbi lehet vagyoni, személyi vagy felelősségi. Bartók János bemutatja a társadalombiztosítás és a magánbiztosítás közti különbségeket is, majd egy ábra segítségével tekintheti át az olvasó a magyarországi biztosítók részesedésének arányait díjbevételeik alapján, 2017 végén.

A szerző bemutatja, hogy az életbiztosítások milyen megtakarításokat jelenthetnek korai halál vagy magas életkor elérése esetén, majd áttekinti az életbiztosítások történetét. Kitér arra is, hogy mikor helyezték tudományos alapokra a biztosítási kalkulációkat, majd – a hazai eseményeket mentén – az Első Magyar Biztosító Társaságot, és a világháborúk, valamint a rendszerváltás hatásait.

A következő rész elején ismerteti a szerző az életbiztosítások főbb céljait, és kitér arra is, hogy Magyarországon egyelőre le vagyunk maradva az egy főre jutó biztosítások tekintetében,

vagy, hogy miért alacsony a piac jövedelmezősége. Ábra segítségével mutatja be az életbiztosítók 2017. végi részesedését hazánkban.

A fejezet tisztázza az olyan alapvető szereplőit a szektornak, mint a szerződő, a biztosító, a biztosított és a kedvezményezett, szól a két fő ágról, a haláleseti, valamint az elérési biztosításról, valamint az ezek kombinációjaként létrejövő vegyes életbiztosításról és a kiegészítő biztosításokról is.

Az életbiztosítások csoportosításait is felvázolja Bartók János, mielőtt kitérne a forma speciális mivoltára. Taglalja, hogy az életbiztosítások milyen költségekkel járnak, szól az értékesítőkről és a jutalékrendszer is bemutatja, ahogy a díjartalék, a többlethozam, a technikai kamat vagy a maradékjogok fogalmát is tisztázza.

A szerző szól a piac e területének a gazdaságra gyakorolt hatásáról, az életbiztosítások intézményrendszeréről is, érinti a viszontbiztosítást, kifejti a Magyar Nemzeti Bank és a Magyar Biztosítók Szövetsége (MABISZ) főbb feladatait, tevékenységeiket, és bemutatja az etikus biztosítást is.

Olvashatunk arról is, hogy miért jött létre a teljes költség mutató (TKM), mely egyszerű tájékoztató eszköz gyakorlatát is megismerhetjük a könyvből, akárcsak a TKM-limit működését, vagy az értékesítők jutalékának maximalizálását.

A fejezet kitér a különböző nemzetközi szabályok alkalmazására is. Bemutatja például a Solvency II. célját, követelményeit, és három legfontosabb elemét, szól a hazai gyakorlatba való, 2014-es átültetéséről is. Megismerhetjük, hogy mely rendszerekre vonatkozik a MiFID irányelv, olvashatunk a pénzügyi termékek különösen tág kategóriájának számító PRIIPs rendszerről, a KID-ről, a termékfejlesztésre kiemelt figyelmet fordító IDD-ről, vagy a nemek közti megkülönböztetést kizáró Gender directive-ről.

A nem-életbiztosításoknak is szentel egy fejezetet a könyv, ami bemutatja, hogy a biztosítások e körét mik jellemzik. Szól a magas káringadozású vagyongarantálásokról, bemutatja az 1668-ban megalakult Lloyd's-ot, hazánkban pedig a gabonakereskedelemmel foglalkozó Rév-Komáromi Hajózást Bátorosító Társaságot.

Megismerhetjük a könyvből a nem-életbiztosítások típusait is, úgy mint például a balesetbiztosításokat, a betegbiztosítást, vagy a mezőgazdasági biztosításokat. Egy ábrán tanulmányozhatjuk a nem-életbiztosítási ágazatok 2017-es részesedését záró állománydíj alapján, ismerteti a szerző az all risk biztosítás fogalmát, és bemutatja azt is, hogy a biztosítások e normája miért tekinthető speciálisnak.

IV. rész: Pénztári szektor

15. Önkéntes kölcsönös biztosító pénztárak (Gál Veronika Alexandra)

A pénztári szektorok bemutatása az önkéntes kölcsönös biztosító pénztárakkal indul a könyvben, mely bemutatja a 2018-as nyugdíj-állapotokat, a szerző kifejti, hogy miért is van egyre nagyobb szükség öngondoskodási célú megtakarításokra, és miért bírnak ezek a kiegészítő ellátások egyre nagyobb jelentőséggel. Olvashatunk az 1993. évi XCVI. törvényről az önkéntes kölcsönös biztosító pénztárakról, majd megismerhetjük a pénztárak számának, valamint vagyonának, tagságának alakulását 2018-ig.

A fejezet taglalja, hogy a törvény milyen működési alapelveket ír elő különböző területeken, a zárt gazdálkodás elveit pedig külön, pontokba szedve is bemutatja. Megismerhetjük, hogy mi szükséges egy pénztár alapításához, mit határoz meg az alakuló közgyűlés, de kitér az alapszabályra, a nyilvántartásba vételre, a törvényességi, valamint a pénzügyi felügyeletre is. Megtudhatjuk, hogy ki lehet tag, mik a belépés feltételei, találkozhatunk a tagszervező, a munkáltatói tag és a pénztártag fogalmával is.

A fejezetben tanulmányozhatjuk az önkéntes pénztárak működésével kapcsolatos legfontosabb tényezőket, úgy, mint például az alapszabály és annak fő elemei, legfontosabb szervei,

ezen belül is a közgyűlésekkel kapcsolatos legfontosabb információk. Az egyetemi docens felsorolja, hogy mi tartozik kizárólagos hatáskörébe a közgyűlésnek, mi szükséges annak jogszerű levezényléséhez. Szó esik az igazgatótanács, valamint az ellenőrző bizottság feladatairól és hatásköréről is.

A szakember ismerteti az önkéntes pénztárak gazdálkodásának főbb jellemzőit, kitérve például a fedezeti, a működési és a likviditási alap létrehozása. A pénztárak átalakulásáról és megszűnéséről, annak formáiról, esetleges felszámolásáról is ír Gál Veronika Alexandra.

A rész vége felé olvashatunk az önkéntes nyugdíjpénztárakkal kapcsolatos legfontosabb fogalmakról és megismerhetjük, hogy milyen szolgáltatásokat nyújthatnak az önkéntes önszolgáltató pénztárak, valamint találkozhatunk az önkéntes egészségpénztárak legfontosabb jellemzőivel is.

A témakör zárásaként a szerző bemutatja a 2018-as, MNB által kiadott Biztosítási, pénztári és tőkepiaci kockázati jelentést, szó esik a megváltozott cafeteria rendszer hatásairól, egy ábra segítségével pedig tanulmányozhatjuk az önkéntes nyugdíjpénztári befektetéseket 2007 és 2017 között, eszközcsoportok szerint.

16. Magánnyugdíjpénztárak és foglalkoztatói nyugdíjszolgáltató intézmények (Tatay Tibor)

A Szerző ismerteti a felosztó-kirovó rendszer lényegét, kitérve arra, hogy mi a helyzet abban az esetben amikor megbomlik ennek az egyensúlya – mint például ahogy az hazánkban is történt. A magánnyugdíjpénztárak 1998-tól váltak a kötelező nyugdíjrendszer részévé. Az egyetemi docens bemutatja a 2000-es évek tagnövekedéseit, majd azt, hogy mi vezetett a kétpilléres kötelező rendszer megszűnéséhez. Olvashatunk az intézményesített önkéntes nyugdíj előtakarékosági rendszert szabályzó törvényről, a pénztártagok jogairól és kötelezettségeiről, a felhalmozási időszak jellemzőiről, és az ez alatt termelt vagyon befektetésének módjairól, ami a portfóliós rendszer alapján történik.

Tatay Tibor a foglalkoztatói nyugdíjszolgáltató intézményekre is kitér. Ismerteti, hogy hogyan csatlakozhatnak azok a munkavállalók, akik vállalják a hozzájárulás fizetését ehhez az intézményhez. Leírja, hogy a foglalkoztatók milyen megkötéseket rögzítenek a munkavállalókkal kötött szerződésekben, mikor kezdődik meg a nyugdíjszolgáltatás, és milyen formában történnek a kifizetések. Végül a szerző próbál választ találni arra, hogy miért nem vált népszerűvé ez a hazánkban 2007-től jelenlevő forma.

V. rész: A pénzügyi intézményrendszer működésének egyes speciális területei

17. A pénzügyi szervezetek szanálása (Kómár András)

A szakkönyv ezen fejezete a szanálási rendszert mutatja be az olvasónak. Megismerhetjük, hogy miért volt szükség bevezetésére, mikor dolgozták ki globális sztenderdjeit, és ezeket mikor vette át Magyarország. Sorra veszi a szanálási célokat, olvashatunk a szanálási hatóságról, ami Magyarországon kizárólagosan az MNB. Megismerhetjük a szanálási tervek készítését, annak legfőbb alapelvét, elvárásait, a szanálás alá vonás feltételeit, valamint a keretrendszer garanciális elemeit.

A szanálás eszköztárába bevezetvén az olvasót, a szerző szól az EU-s összehangolt eszköztár előnyeiről, majd bemutatja a Magyarországon bevezetett négy eszközt, és ezek alkalmazásának lehetőségeit. Megismerhetjük, hogy miért van szükség szanálási kollégiumok létrehozására, ezeket kik vezetik, kik a tagjaik a hatóságokon kívül, milyen döntéseket hoznak, mely területeken kell összehangot teremteniük, majd szó esik speciális formájáról, az európai szanálási kollégiumról is. Röviden megismerkedhetünk az Európai Bankhatóság szerepével is, majd rátér a szerző a szanálás finanszírozására.

A szakember ismerteti a szanálásfinanszírozási keretrendszer két elemét, az Országos Betétbiztosítási Alapot és a Szanálási Alapot.

Megismerhetjük a könyv születéséig történt egyetlen hazai szanálást, hogy azon belül miért volt szükség szanálási vagyongkezelőre, a sikeres szanálás akciótervét pedig egy ábrán szemlélteti a szerző.

A témakört Kómár András a keretrendszer jövőjével, lehetséges, várható – 2018-ban – trendjeivel zárja.

18. Az OBA, a BEVA és a Szövetkezeti Hitelintézetek Tőkefedezeti Közös Alapja működésének jellemzői (Pataki László)

A szerző először röpke kitekintést tesz az első betétbiztosítási rendszer amerikai, 1933-as alapítására, majd kitér az 1994 óta létező EU-s irányelvre, illetve az Európai Bizottság 2015-ös javaslatára, ami az európai szintű betétbiztosítási rendszer EDIS létrehozását kezdeményezte.

A fejezet következő része az Országos Betétbiztosítási Alappal (OBA) foglalkozik, bemutatja, hogy működése miben hasonlít és miben tér el a hagyományos biztosítási tevékenységekhez képest, hogy kikre terjed ki betétbiztosítási szolgáltatása, melyek a legfontosabb feladatai, célkitűzései. Megismerhetjük a tagok fizetési kötelezettségeit, a tagdíj összetételét, vagy azt is, hogy mely esetekben írhat az alap elő rendkívüli fizetési kötelezettséget. Működésének lényegét összefoglalva a szerző taglalja, és gyakorlati példával is szemlélteti, hogy hogyan megy végbe egy kártalanítás kifizetése, majd szól arról is, hogy ennek összeghatára hogyan változott az évek során, és melyek azok a speciális esetek, melyek során megengedett ezen összeg túllépése.

A szerző kitér az OBA garanciális körére is, ír a 2012-ig működött Betétregiszterről, és az azt felváltó fogyasztóvédelmi emblémákról. Megismerhetjük a konszolidált biztosított betét (KBB) fogalmát, tulajdonságait, hogy mi vonatkozik a közösségi betétekre, vagy, hogy mennyi idő alatt kell rendezni a kártalanítást, illetve maga az eljárás hogyan zajlik.

Olvashatunk az 1997-től működő Befektető-védelmi Alapról (BEVA) legfontosabb ismérveiről is; kik a tagjai, hogyan áll össze igazgatósága, milyen díjakat szab meg, ezeket hogyan kalkulálja, milyen károk után nem fizet, s miben különbözik az OBA-tól.

A fejezet végül röviden kitér a Szövetkezeti Hitelintézetek Tőkefedezeti Közös Alapjára és az Önkéntes Betétbiztosítási Alapokra, előbbinél felsorolja, hogy milyen korábbi intézményeket integrált magába.

19. A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása, valamint a leküzdésükre irányuló szabályozás (Für István)

A pénzmosás fogalmával valószínűleg mindenki találkozott már, azonban az olyan kifejezésekkel már talán kevésbé, mint az előcselekmény/alapbűncselekmény, a finomítási technikák vagy a törpítés/strukturálás, melyek szóba jöhetnek ezen illegális cselekmény során. A szerző ezek bemutatása mellett felsorolja az alapvető, pénzmosáshoz vezető bűncselekményeket, s azok folyton változó folyamatát. Bemutatja a „három fázis modellt”, s a különböző technikák közös ismérveit is. Találkozhatunk a banki betételhelyezéssel módszerrel.

Mivel gyakran a bankokra szigorú pénzmosás elleni szabályok vonatkoznak, ezért megoldást nyújthat a bűnözőknek, ha egy ilyen téren lazább országba csempészik a pénzt. A szerző ismerteti azokat a szabályozásokat, melyeket ennek a visszaszorítására hoztak, felsorolja, és egy biztosítási szerződés alapján példát is hoz arra, hogy milyen szolgáltatók lehetnek alkalmasak nem banki pénzügyi szolgáltatóként pénzt mosni. Megtudhatjuk, miért nehezebb elhelyezni a készpénzt a részvény- és kötvénypiacokon, mint a bankokban, és a legismertebb alternatív pénzküldési szolgáltatásokról is szó esik.

A fedő- és fiktív vállalkozások, offshore cégek és közvetlen tőkebefektetések által való tisztára mosás folyamatát is ismerteti Für István. Megtudhatjuk, hogy miért lehet könnyű egy

bűnöző számára kaszinókon vagy egyéb szerencsejátékot kínáló szolgáltatókon keresztül pénzt mosni még akkor is, ha az némi veszteséggel járhat, de az úgy nevezett kapuőrökkel és szolgáltatóikkal is találkozhatunk a fejezet során.

2001. szeptember 11-e után a terrorizmus finanszírozása és a pénzmosás ellen is előtérbe került egy globális fellépés, a Pénzügyi Akciócsoport (Financial Action Task Force, FATF) pedig 1989-ben jött létre. A könyv bemutatja ennek tagságát és feladatait. Szó esik az Egmont Csoportról, az Európa Tanács kiemelkedő egyezményeiről és a Moneyval-ról (Európai Tanács Szakosított Szerve) is.

Az EU-n belül megnőtt a kockázata az illegális tevékenységeknek, ami ellen közösségi szintű jogszabályokkal igyekeznek fellépni. A szerző sorra veszi azon irányelveket és közösségi rendeleteket, melyeket a tagállamoknak alkalmazniuk kell. Megismerhetjük ezek alakulását az első, 1991-es irányelvtől kezdődően az ötödik, 2018-ban kiadott változatig.

20. A hitelintézetek könyvvizsgálata (Hegedűs Mihály)

A fejezet elején a szerző bemutatja, hogy miért is van szükség könyvvizsgálókra, majd a különböző kockázati tényezőkre tér ki. A többi közt a 2000. évi C. törvény alapján mutatja be a könyvvizsgálat célját, és azt, hogy mely esetekben nem kötelező a könyvvizsgálat, és ez alól milyen kivételek vannak.

A 2013. évi CCXXXVII. törvény alapján ismerkedhetünk meg a könyvvizsgálókkal, valamint a könyvvizsgáló társaságokkal szemben támasztott szakmai és függetlenségi követelményekkel. Kitér a szerző arra is, hogy milyen minősítésekkel, szakmai háttérrel, gyakorlattal kell rendelkezniük, de szó esik a kötelező rotációról és a felelősségbiztosítás biztosítási összegének minimumáról is.

A könyvvizsgálati munka teljes folyamatát egy ábrán szemlélteti a szerző, majd részletesen is kitér e szakaszok bemutatására. Láthatjuk, hogy mit mérlegelnek a megbízás elfogadásához, hogy miért szükséges stratégiát kialakítani és könyvvizsgálati tervet készíteni, mit kell tanulmányoznia a könyvvizsgálónak ahhoz, hogy megismerje az adott társaság tevékenységét, vagy, hogy milyen üzleti és működési kockázatokkal kell számolni.

Tovább taglalva a folyamatot, betekintést nyerhetünk abba, hogy milyen feladatokkal jár egy átfogó könyvvizsgálati terv kidolgozása, vagy, hogy mikor alkalmazandó a lényegesség elve. A teljes munkafolyamatot végigkísérő fogalommal, valamint a végrehajtási lényegességgel közelebbről is megismerkedhetünk, ahogyan a kontrolltevékenység jellemzőivel is és a belső auditok munkájának/segítségének felhasználásával kapcsolatos lényegi tudnivalókkal.

Hegedűs Mihály górcső alá veszi az alapvető vizsgálati eljárások, tesztek jellegének, ütemezésének és terjedelmének meghatározását is, leírja, hogy melyek is ezek az eljárások, velük kapcsolatban a könyvvizsgálónak milyen feladatokat kell átgondolnia. Olvashatunk a működési kockázattal összefüggő könyvvizsgálói mérlegelésről, és az általános kontrollkörnyezet vizsgálatáról is.

Taglalja a szerző a könyvvizsgálati megközelítés fogalmát, s felsorolja, hogy mely főbb területekre terjedhet ki a hitelintézeti kontrollok ellenőrzése. A csalásokra és sikkasztásokra külön kitér és ismerteti a Btk. vonatkozó paragrafusait és az ISA 240 meghatározását. Segít átlátni, hogy a szándékos hibás állítások mely két típusa releváns a könyvvizsgáló szempontjából, hogy milyen témakörökbe sorolhatók a különböző csalások, és ezeket milyen, a hitelintézetekre nehezedő nyomások idézhetik elő.

A szakértő a szakkönyv végén kitér arra, hogy a könyvvizsgálók mit tehetnek a csalás megelőzése érdekében. Fontos szempont figyelembe venni a hitelezésekkel járó kockázatokat, de arról is olvashatunk, hogy mik a könyvvizsgálói standardok legfontosabb üzenetei a könyvvizsgálati bizonyítékokkal kapcsolatban. Sorra veszi a pénzügyi kimutatásokban szereplő állításokat is, majd kitér az eredendő kockázatra.

A fejezet – és egyben az olvasmány – a könyvvizsgálati megközelítések taglalásával zárul. Megtudhatjuk, miért szükséges a kontrollalapú megközelítés, milyen standardok kapcsolódnak a jelentéskészítéshez. Az éves, független könyvvizsgálói jelentés mellett a külön jelentés fogalmával is találkozhatunk, megismerhetjük, hogy mely jogszabályok írják elő elkészítését, mit kell benne rögzíteni, vagy, hogy kinek kell elküldeni, ha elkészült. Láthatjuk, hogy milyen egyéb témákkal kell még a könyvvizsgálónak foglalkoznia és mit takar a vezetői levél fogalma.

A fejezetek összegzéseiből is jól látható, hogy egy-egy rövidebb bekezdés is számos fontos, a pénzügyi világban alapvető fogalmat mutat be, így akit átfogóan nem is érdekel a pénzügyi rendszer, az is találhat magának érdekes részeket, aki pedig hasonló területen tanul, vagy szeretne elhelyezkedni, mindenképp előnyre tehet szert, ha elsajátítja a könyvben olvasottakat. Ahogy az előszóban a szerkesztők is kiemelik, fontos szerepet kapnak a bankrendszeren kívüli területek is, a különböző befektetési alapokról vagy lízingcégekről ugyanúgy szó esik, mint például az olyan illegális tevékenységekről, mint a pénzmosás, vagy a sikkasztás. A kiadásig terjedő jogszabályi háttérrel minden témakör kapcsán megismerkedhet az olvasó, és nagy pozitívuma a szakkönyvnek, hogy nem csak a hazai, hanem a nemzetközi viszonylatokba is betekintést nyújt a kiadvány.